

Lachgas: Van zorgen naar acties

Een handreiking voor gemeenten, handhavers en preventieprofessionals in de aanpak van de verkoop en het gebruik van lachgas

Update 2024

Lachgas: Van zorgen naar acties

Een handreiking voor gemeenten, handhavers en preventieprofessionals in de aanpak van de verkoop en het gebruik van lachgas

Update 2024

Colofon

Auteur en projectleider

Laura Nijkamp, Trimbos-instituut (tot 16-7-2021)

Desirée Spronk, Trimbos-instituut (vanaf 16-7-2021)

Met medewerking van

René Abbink, gemeente Nijkerk

Remco Bakker, gemeente Den Helder

Lenie Craane, Ronald Dingjan, gemeente Rotterdam

Marco den Dunnen, Politie Rotterdam

Marianne Entjes, gemeente Old Ambt

Theo Fransen, Expert externe veiligheid

Bart Gossen, gemeente Tilburg

Danielle Ketelaars, Novadic-Kentron

Tjeerd Stelpstra, Gemeente Utrecht

M.A.H.M. Stelt, Politie, Landelijke Eenheid

Mathijs Zwinkels, Universiteit van de Straat

Floris Brocaar, Novadic-Kentron

Meelezers

Marloes van Goor, Jeroen de Greeff, Patrick van Iperen, Martha de Jonge, Margriet van Laar, Trimbos-instituut

Aida Hoeseini, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Hilde Pijnenburg, Vanessa Berning, Danah de Boer, Ministerie van Justitie en Veiligheid

Ronald Dingjan, gemeente Rotterdam

Mathijs Zwinkels, Universiteit van de Straat

Vormgeving en productie

Canon Nederland N.V.

Beeld

Getty Images

Deze handreiking is gemaakt met financiële steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De uitgave is te downloaden via www.trimbos.nl/webwinkel.

Artikelnummer **AF1839**.

Trimbos-instituut

Da Costakade 45

Postbus 725

3500 AS Utrecht

T: 030 - 297 11 00

F: 030 - 297 11 11

© 2024, Trimbos-instituut, Utrecht.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

Inhoud

Over deze handreiking	4
Waarom deze handreiking?	4
Totstandkoming handreiking	4
1 Lokale integrale aanpak verkoop en gebruik	6
1.1 Stappenplan ontwikkeling aanpak	6
1.2 Beperken beschikbaarheid: Juridische instrumenten en vrijwillige afspraken	8
1.3 Online verkoop van lachgas	9
1.4 Opslag en vervoer van lachgas	9
2 Preventie	11
2.1 Preventie van het gebruik van lachgas	11
2.2 Signaleren bij problematisch gebruik	12
2.3 Materialen voor docenten	12
2.4 Materialen voor jongerenwerkers	12
2.5 Materialen voor ouders	13
2.6 Materialen voor jongeren en jongvolwassenen die lachgas gebruiken	13
3 Lachgasgebruik in de openbare ruimte	14
3.1 Direct contact met gebruikers: op straat met elkaar in gesprek	14
3.2 Afval na lachgasgebruik op straat	14
3.3 Inwoners erbij betrekken	16
3.4 Lachgasgebruik in het verkeer	16
Het gesprek aangaan met gebruikers van lachgas: zeven tips	17
Bronnen	19

Over deze handreiking

Waarom deze handreiking?

Door het recreatieve gebruik van lachgas komen beleidsmedewerkers, preventieprofessionals en handhavers voor uitdagingen te staan. Ze ervaren onder meer uitdagingen bij het beperken van de beschikbaarheid en het aanpakken van de overlast door gebruik van lachgas. Daarnaast is het lastig om kwetsbare jongeren en jongvolwassenen met een patroon van problematisch gebruik te bereiken met advies, preventie en zorg. Deze handreiking biedt een overzicht van mogelijkheden om hiermee aan de slag te gaan.

Voor gemeenten en gemeentelijke handhavers is er een overzicht van maatregelen en juridische instrumenten die zij kunnen inzetten om het aantal verkooppunten van lachgas terug te brengen. Handhavers kunnen daarnaast ook informatie vinden over hoe overlast door gebruik op straat of gebruik van lachgas in het verkeer kan worden aangepakt. Voor preventieprofessionals zijn materialen en handvatten beschikbaar, wanneer zij op lokaal niveau acties willen ondernemen met betrekking tot preventie en voorlichting. Daarnaast zijn voorbeelden opgenomen van integrale samenwerkingen tussen gemeenten, handhavers en preventieprofessionals ter inspiratie.

Lachgas staat vanaf 1 januari 2023 op lijst II van de Opiumwet via een wijziging van het Opiumwetbesluit (Rijksoverheid, 2022). Dit betekent dat de handel, het bezit en de productie van lachgas voor recreatief gebruik is verboden.

Totstandkoming handreiking

Deze handreiking is tot stand gekomen met financiering van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De informatie in deze handreiking is samengesteld op basis van onderzoek, maatregelen en handvatten met betrekking tot de aanpak van de verkoop en het recreatief gebruik van lachgas. Hierin zijn ervaringen meegenomen van gemeenten, preventieprofessionals en handhavers die al stappen hebben gezet ten aanzien van dit onderwerp.

Wilt u meer weten over wat lachgas is en wat de effecten en risico's zijn? Bezoek dan www.drugsinfo.nl of bel de drugsinfolijn 0900-1995. Bent u op zoek naar cijfers over gebruik en incidenten? Bezoek dan www.nationaledrugmonitor.nl

Handreiking in ontwikkeling

Deze handreiking is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld door het Trimbos-instituut in samenwerking met partners uit het veld. Wij achten het van groot belang dat de informatie beschreven in de handreiking aansluit bij de praktijk van gemeenten, handhavers en preventieprofessionals.

Heeft u opmerkingen, aanvullingen of vragen over deze handreiking? Neem dan contact op met projectleider Desirée Spronk via dspronk@trimbos.nl.

1 Lokale integrale aanpak verkoop en gebruik

Gemeenten zijn dé partij om de regie te pakken in de aanpak van de verkoop en het recreatieve gebruik van lachgas. Ze kunnen het aanbod beperken door de inzet van juridische instrumenten. Daarnaast zijn zij verantwoordelijk voor het organiseren van effectieve preventie gericht op bescherming en het aanbieden van hulp voor jongeren die gebruiken.

Over lachgas

Meer weten over hoe vaak gebruik voorkomt en wat de beleidsontwikkelingen zijn? Deze worden beschreven in de Nationale Drug Monitor. www.nationaledrugmonitor.nl/lachgas

1.1 Stappenplan ontwikkeling aanpak

De gemeente fungeert als regisseur en is een belangrijke verbinder tussen partijen. Dit houdt in dat de gemeente partijen vanaf het begin af aan bij de ontwikkeling van een aanpak betreft en deze partijen ondersteunt om met elkaar samen te werken. Denk hierbij in ieder geval aan de volgende partijen: preventie-afdelingen van de instellingen voor verslavingszorg, het lokaal jongerenwerk, scholen, handhavers en huisartsen.

Zet in op de volgende stappen bij de ontwikkeling van een aanpak:

- Inventariseer lachgasproblematiek in de gemeente: op welke plekken speelt het, onder welke groepen wordt het gezien en wat is er al op dit onderwerp gedaan. Denk bijvoorbeeld aan preventie-activiteiten, handhaving en beleid.
- Blijkt uit je inventarisatie dat er zorgen omtrent lachgasgebruik zijn, maak dan het aanpakken ervan politiek en bestuurlijk belangrijk. Formuleer een strategie en breng deze ter sprake bij bestuurders om mensen en middelen vrij te spelen.
- Betrek bij een aanpak van lachgasproblematiek alle relevante lokale partijen. Denk ook aan handhavers (o.a. politie, gemeentelijke handhavers) en partijen uit het veld (o.a. jongerenwerkers, instelling voor verslavingszorg, etc.).
- Maak samen met lokale partijen een plan, waarin zowel wordt ingezet op de aanpak van de beschikbaarheid als het gebruik van lachgas. Besteed aandacht aan het versterken van de sociale omgeving in signaleren, bespreekbaar maken van de risico's en eventueel doorverwijzen bij problematisch lachgasgebruik. De preventiedeskundigen van de regionale instellingen van verslavingszorg zijn hierin de belangrijkste samenwerkingspartner voor de gemeente. Zorg daarom dat ze zo vroeg mogelijk betrokken worden bij de ontwikkeling van een aanpak.

FAQ: Waarom een aanpak specifiek op lachgas?

Vaak krijgen we de vraag of een aanpak specifiek gericht op lachgas nodig is. Het antwoord is 'ja'. Lachgas gaat namelijk vaak samen met specifieke uitdagingen.

- Het vraagt om samenwerking en afstemming tussen het sociaal en het veiligheidsdomein.
- Ondanks het verbod online handel, waar lastig grip op te krijgen is.
- Lachgas wordt onder meer gebruikt door jonge, soms kwetsbare doelgroepen. Vanuit preventie vraagt de aanpak van lachgas daarom extra aandacht.

Samenwerking tussen het sociaal en veiligheidsdomein

De aanpak van lachgas is domeinoverstijgend. Dit zorgt soms voor extra uitdagingen. Hoe zorg je er bijvoorbeeld voor dat handhaving op overlast er niet toe leidt dat kwetsbare groepen zich opgejaagd voelen en uit beeld van de preventiewerkers raken? En wat doe je als handhaver als je je zorgen maakt over een groepje gebruikers? Je wilt toch wat kunnen betekenen om gezondheidsproblemen te voorkomen. Bewaak dat de aanpak niet bij een van de domeinen komt te liggen, maar zoek elkaar op.

Tips:

- Zoek je collega: ga actief op zoek naar welke beleidsmedewerker(s) uit andere domeinen zich ook met lachgasproblematiek bezighouden.
- Bespreek je doel: bespreek met elkaar hoe je invulling geeft aan de aanpak van lachgas.
- Maak afspraken met elkaar: breng de lokale partijen bij elkaar op het thema lachgas. Maak afspraken over rolverdelingen en samenwerkingen. Bij welk domein ligt de regie? Het is belangrijk dat er iemand integraal verantwoordelijk is. Wie doet wat? En wanneer schakel je de ander in? Bespreek hier ook welke uitdagingen er zijn.

1.2 Beperken beschikbaarheid: Juridische instrumenten en vrijwillige afspraken

Het landelijke lachgasverbod is vanaf 1 januari 2023 ingegaan. Dit betekent dat het op lijst II van de Opiumwet staat. Hiermee is er een extra interventiemogelijkheid gecreëerd om het aanbod van lachgas terug te dringen.

Door het landelijke verbod is lachgas voor recreatief gebruik verboden om binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen, te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken, te vervoeren, aanwezig te hebben of te vervaardigen. Het gebruik van lachgas is niet verboden.

De VNG beschrijft in een [factsheet](#) wat de implicaties zijn van het landelijke verbod voor gemeenten. Hierin staat onder andere beschreven welke model-APV naast het verbod ingezet kunnen worden. In de factsheet staat ook beschreven wat het landelijke verbod betekent voor handhaving.

Tabel 1. Overzicht van model APV-bepalingen waar naast de Opiumwet op gehandhaafd kan worden (VNG, 2019a, 2021, 2022).

Model APV-bepalingen (vooral) gericht op burgers	Artikel 2.48a lid 1* (verbod om op een openbare plaats lachgas als recreatief roesmiddel te gebruiken) Artikel 2.48a lid 2** (verbod om op een openbare plaats lachgas als recreatief roesmiddel te gebruiken)
Model APV-bepalingen	Artikel 2:74a (openlijk drugsgebruik) Artikel 2:47 (hinderlijk gedrag op openbare plaatsen) Artikel 2:49 (verboden gedrag in of bij gebouwen) Artikel 2:50 (hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten) Artikel 2:74 (drugshandel op straat) Artikel 5:15 (ventverbod)

* Lid 1 van artikel 2.48a gaat over een verbod dat ingezet kan worden wanneer gebruik gepaard gaat met overlast of andere gedrag dat leidt tot verstoring van de openbare orde of woon- en leefklimaat, of nadelige beïnvloeding van het woon- of leefklimaat of anderszins hinder veroorzaken.

** Lid 2 van artikel 2.48a gaat over een verbod in een openbare plaats die deel uitmaakt van een door het college ter bescherming van openbare orde of het woon- en leefklimaat aangewezen gebied.

1.3 Online verkoop van lachgas

Online is een grote bezorgmarkt voor lachgas ontstaan in de afgelopen jaren. Het is een markt waar lastig grip op te krijgen is. Waar voorheen voornamelijk patronen werden verkocht (Nabben, Pol & Korf, 2017) bestaat het aanbod nu meer uit cilinders. Deze cilinders variëren in grootte van 2 kilogram tot 10 kilogram of meer. Sinds 2023 worden er ook wegwerpcilinders gezien. Deze vormen een probleem voor de reguliere afvalverwerking (zie ook 3.2).

Verkopers richten zich op het stimuleren van koopgedrag. Opvallendheden in het aanbod van bezorgdiensten zijn:

- Het aanbod van patronen met smaakjes en oliën die die gebruikers in hun ballon kunnen bijvoegen om de smaak van het rubber niet te hoeven proeven.
- De verkoop van spuitsystemen in combinatie met cilinders die het makkelijk maken om achter elkaar door ballonnen met lachgas te vullen. Dit zijn slangen met spuitpistolen die aan de cilinder kunnen worden bevestigd.
- De verkoop van dempers om het sissende geluid van de cilinder bij het vullen van ballonnen te dempen.

Er zijn online geen maximale hoeveelheden die per persoon besteld kunnen worden. Aanbieders geven daarnaast kortingen op cilinders en bieden naast lachgas ook snacks en drankjes aan, waaronder alcohol. Online bezorgdiensten hanteren vaak geen leeftijdsgrenzen voor de verkoop van lachgas.

1.4 Opslag en vervoer van lachgas

Er is een aantal mogelijke handvatten voor handhaving ten aanzien van de opslag en het vervoer van lachgas, waar op lokaal niveau vanuit de politie of gemeente op gehandeld kan worden.

- **Vervoer:** Het vervoer van lachgas valt onder de Wet vervoer gevaarlijke stoffen (Wvgs) en de Europese overeenkomst voor het internationale vervoer van gevaarlijke goederen over de weg (ADR). De Wvgs stelt dat elk beroepsmatig vervoer van gevaarlijke stoffen verboden is, tenzij er aan bepaalde regels en voorschriften wordt voldaan. Denk aan een vervoersdocument, voorschrift voor etiketten, opleiding personeel etc. Specifiek ten aanzien van het vervoer van lachgas, is er door de politie met de bevoegde autoriteit en het Openbaar Ministerie een handhavingsafspraken gemaakt over het vervoer van lachgas door een particulier. Bij minder dan 2kg wordt er geen verbaal opgemaakt en niet gehandhaafd.
- **Opslag:** Wanneer er sprake is van particuliere opslag dan zijn de Woningwet en het Bouwbesluit 2012 van toepassing. Het Bouwbesluit 2012 stelt dat het verboden is om brandgevaarlijke stoffen in, op of nabij een bouwwerk aanwezig te hebben. Lachgas is brandbevorderend en valt daarom onder het Bouwbesluit. Dit geldt niet alleen voor woningen, maar ook voor kelderboxen, garageboxen en gehuurde opslaglocaties. Een totale waterinhoud van 115 liter is de grenswaarde waarboven de Woningwet en het Bouwbesluit 2012 van toepassing zijn.

- Een verhuurder kan in een huurovereenkomst een bepaling opnemen die de opslag van gevaarlijke stoffen in het te huren pand of perceel verbiedt. Indien de huurder zich aantoonbaar niet aan die bepaling houdt, kan door de rechter de huurovereenkomst ontbonden worden.
- Wanneer er sprake is van bedrijfsmatige opslag zijn de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), het Activiteitenbesluit milieubeheer, de Activiteitenregeling milieubeheer en de PGS-15 van toepassing.

2 Preventie

2.1 Preventie van het gebruik van lachgas

Drugspreventie heeft als doel het voorkomen of uitstellen van het (eerste) gebruik van lachgas. Daarnaast wordt preventie ingezet om problematisch gebruik en verslaving te voorkomen. Ook is voorkomen van sociale- en gezondheidsproblemen als gevolg van lachgasgebruik een belangrijk doel van preventie.

De preventie-afdelingen van de regionale instelling van verslavingszorg hebben een belangrijke adviserende rol bij de vormgeving van preventie. Betrek daarom altijd deze partij bij het opstellen van de preventieplannen. Daarbij voeren preventieafdelingen zelf ook interventies uit, verwijzen ze naar hulp en hebben ze een rol bij de deskundigheidsbevordering van andere professionals zoals jongerenwerk.

Zorg dat er in het preventieplan speciale aandacht is voor gebruikers van lachgas in kwetsbare groepen. Problematisch en veelvuldig gebruik komt vaker voor in deze groepen. Het is belangrijk om deze groep in beeld te krijgen, contact te leggen en bij signalen van (beginnend) problematisch gebruik te verwijzen of hulp te kunnen bieden. In deze [infosheet](#) leest u meer over wat u kunt doen aan de preventie van lachgasgebruik onder kwetsbare groepen.

Let op mogelijke ongewenste effecten van preventie en voorlichting

In tegenstelling tot wat in het verleden wel eens gedacht werd, zijn algemene voorlichtingscampagnes of voorlichtingen in de klas aan leerlingen meestal geen goed idee. Hiermee worden groepen bereikt die niet met lachgas bezig zijn. Dit kan onbedoeld normaliserend werken. Ook kan het nieuwsgierigheid opwekken. Er zijn soms uitzonderingen, bijvoorbeeld wanneer in een bepaalde wijk lachgasgebruik vaak voorkomt. Bespreek dit met de preventiewerker.

Zet bij groepen waar lachgasgebruik (mogelijk) voorkomt in op het versterken van de sociale omgeving. Ouders, docenten, preventiewerkers en het jongerenwerk zijn belangrijk in deze omgeving. Zij staan dicht bij de gebruiker. Leer hen om gebruik te signaleren, bespreekbaar te maken en waar nodig te verwijzen naar hulp. Gebruikers hebben verschillende achtergronden. Cultuursensitief handelen helpt in het bereiken van gebruikers. Dit houdt in dat er aandacht is voor de culturele achtergrond van de persoon waarmee zij contact hebben. Vervolgens houdt de sociale omgeving van de gebruiker hier in houding en communicatie rekening mee (Hamdi e.a. 2017; Breebaart e.a. 2019; Bellaart e.a. 2018).

Het Trimbos-instituut ontwikkelde de afgelopen jaren verschillende materialen die gebruikt kunnen worden bij de preventie en voorlichting van lachgas. Zie de volgende paragrafen voor een overzicht.

2.2 Signaleren bij problematisch gebruik

Bij (beginnend) problematisch gebruik is het belangrijk dat de sociale omgeving signaleert. Ouders zijn een belangrijke signalerende partij, maar missen vaak de kennis en vaardigheden om dit goed te kunnen doen. Professionals zijn daarom ook belangrijk. Professionals die een belangrijke rol hierin hebben zijn onder meer jongerenwerkers, docenten, huisartsen en preventiewerkers van de instelling voor verslavingszorg. Maar ook handhavers kunnen een rol hebben in het signaleren van problematisch gebruik. Wel is belangrijk dat handhavers weten bij wie ze terecht kunnen met signalen.

Naast signaleren van gebruik, is het bij lachgas ook heel belangrijk om medische klachten te signaleren. Denk aan een doof of tintelend gevoel in de ledematen. Dit kan wijzen op neurologische schade. In het algemeen: vroegtijdig signaleren is belangrijk voor het voorkomen van (medische) klachten en escalatie van gebruik.

2.3 Materialen voor docenten

Om scholen te ondersteunen bij preventie van het gebruik van lachgas is een toolkit ontwikkeld. Hierin zitten de volgende materialen:

- [Factsheet voor docenten](#)
- [Flyer voor ouders](#)
- [Powerpointpresentatie voor een ouderavond](#)
- [Filmpje voor ouders](#)

Daarnaast is er door Verslavingskunde Nederland en het Trimbos-instituut een overzicht van richtlijnen verslavingspreventie binnen het onderwijs ontwikkeld (Lammers et al., 2019). Hierin staat beschreven welke preventieve interventies ingezet kunnen worden in welke leeftijdsfasen. Het document is [hier](#) te vinden.

2.4 Materialen voor jongerenwerkers

Het Trimbos-instituut ontwikkelde in 2023 een [Q&A Jongerenwerk](#), veldwerkers en preventiewerkers over lachgaspreventie en afval. Dit document geeft tips voor preventie en beschrijft wat jongerenwerkers tegen jongeren kunnen zeggen die lege lachgascilinders hebben of vinden.

2.5 Materialen voor ouders

Het Trimbos-instituut heeft in 2022 een folder- en videoserie ontwikkeld voor ouders. De folders en video's zijn beschikbaar in begrijpelijk Nederlands, Turks, Arabisch, Darija en het Berbers (alleen video). Hierin wordt uitgelegd wat lachgas is, wat de risico's zijn en wat je als ouder kunt doen. De link naar de video's is [hier](#) te vinden. Daarnaast is voor ouders op de website [Helder Opvoeden](#) informatie te vinden over lachgas. Ook zijn hier voor ouders tips te vinden over het [starten van een gesprek](#) met een kind over middelengebruik.

2.6 Materialen voor jongeren en jongvolwassenen die lachgas gebruiken

Voor jongeren en jongvolwassenen die lachgas gebruiken tijdens het uitgaan of op thuisfeestjes, is een video ontwikkeld met "5 dingen die je moet weten over lachgas". Harm reduction is het uitgangspunt van de video. De video gaat in op de (mogelijke) risico's van gebruik van lachgas. Ook worden tips gegeven over hoe je risico's op gezondheidsproblemen zo veel mogelijk kunt beperken. De link naar de video is [hier](#) te vinden.

3 Lachgasgebruik in de openbare ruimte

3.1 Direct contact met gebruikers: op straat met elkaar in gesprek

Gebruik van lachgas op straat kan leiden tot overlast. Voorbeelden zijn geluidsoverlast door gebruikers op straat, het sissende geluid van cilinders bij het vullen van ballonnen of het achterlaten van rommel op straat na gebruik. Veel Nederlandse gemeenten hebben in de APV een bepaling opgenomen dat gebruik van lachgas op straat niet is toegestaan (zie ook hoofdstuk 1).

Gebruiksverbod lachgas in acht gebieden in de gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht heeft een aantal gebieden aangewezen waar bezit en gebruik van lachgas is verboden. In deze gebieden is het verboden om cilinders en ampullen met lachgas bij je te hebben. Overlast door lachgasgebruik kan bij de gemeente worden gemeld. Op basis van meldingen worden handhavers ingezet. In de [Raadsbrief \(2019\)](#) van de gemeente zijn de overwegingen voor het aanwijzen van deze gebieden opgesomd. Zo moet het bijvoorbeeld gaan over een gebied waar structurele overlast van lachgas plaatsvindt en is er aandacht voor speelplaatsen en parkeerterreinen. Het verbod geldt per 15 februari 2020 en de handhaving is gestart per 15 augustus 2020. In november 2021 is het gebiedsverbod positief geëvalueerd ([Raadsbrief, 2021](#)). Recentelijk is het aantal gebieden uitgebreid van 4 naar 8.

In de openbare ruimte zijn veel professionals werkzaam die lachgasgebruikers tegen kunnen komen. Denk bijvoorbeeld aan preventiewerkers van instellingen voor verslavingszorg, het jongerenwerk, maar ook gemeentelijke handhavers en de politie. Deze ontmoetingen bieden een kans om op laagdrempelige manier het gesprek aan te gaan en informatie uit te wisselen. Lachgasgebruik in de openbare ruimte vindt bijvoorbeeld plaats in parken of in de auto's die geparkeerd staan op parkeerplekken.

3.2 Afval na lachgasgebruik op straat

Achtergelaten afval na het gebruik van lachgas is vervelend en slecht voor het milieu. Deze overblijfselen van gebruik (denk aan ballonnen of wegwerpcilinders) bieden wel aanknopingspunten voor het in kaart brengen van gebruikers. De informatie over vindplekken kan vervolgens helpen bij het gericht inzetten van onder meer het jongerenwerk, zoals dat ook gebeurt in de gemeente Rotterdam.

De afgelopen jaren ziet Rotterdam een verschuiving van het gebruik van lachgas via patronen naar het gebruik door middel van cilinders. Daarnaast verandert de doelgroep: van minderjarigen naar jongeren 18+ waarbij het gebruik veelvuldig plaatsvindt vanuit de auto.

Lachgas wordt sinds een aantal jaren vanuit meerdere invalshoeken opgepakt. De betrokkene zijn oa een beleidsadviseur, een jurist, een aanspreekpunt vanuit de politie, een aanspreekpunt vanuit Toezicht en Handhaving en een coördinator Veiligheid welke het APV deel coördineert. In juli 2022 heeft er een actualisatie plaats gevonden waarbij nieuwe locaties zijn aangewezen en enkele oude locaties zijn vervallen waar het gebruik en het venten van lachgas niet is toegestaan (niet overlastgevend). Deze locaties dienen aan een aantal criteria te voldoen. Een van de criteria is dat er al voldoende inzet moet zijn gepleegd door de jongerenwerkers en handhavingpartners, zonder dat dit het gewenste resultaat heeft opgeleverd. Ook moeten er voldoende signalen/meldingen zijn dat lachgas een onderdeel is van de ervaren overlast. Daarnaast moet het probleem niet of niet voldoende kunnen worden aangepakt met de bestaande (APV) artikelen. Ten slotte moet er voldoende capaciteit zodat structurele handhaving mogelijk is. Verder is in heel Rotterdam, ook in de niet aangewezen locaties, het overlastgevend gebruik van lachgas verboden.

Om goed zicht te krijgen op de overlastlocaties gaat gebruik gemaakt worden van een dashboard waarin alle overlastmeldingen worden geregistreerd en gefilterd kunnen worden op thema en/of onderwerp. Verder worden lachgas locaties structureel gemeld in de groepsapp van een bepaald gebied zodat de regisseurs van de overlastaanpak beter zicht krijgen op waar het zich afspeelt. Tevens vindt er structureel overleg plaats met de Handhavingpartners en jongerenwerkers waarbij dit onderwerp een vast agendapunt is van het overleg. Naar aanleiding van deze info zal de inzet en inzet afspraken voor de komende weken worden bepaald.

Heeft u vragen over de Rotterdamse aanpak? Mail dan naar: Ronald Dingjan, Coördinator Veiligheid, r.dingjan@Rotterdam.nl

Vanaf 2023 vormen wegwerpcilinders een nieuw probleem. Wegwerpcilinders worden op straat achtergelaten of komen bij het restafval terecht. Wanneer ze bij het restafval komen zorgen ze voor problemen bij de reguliere afvalverwerking. Cilinders kunnen onder druk ontploffen. Ze brengen schade aan containers, verbrandingsovens, vuilniswagens en andere machines. Het is belangrijk dat lege wegwerpcilinders naar de milieustraat worden gebracht en niet bij het reguliere afval terechtkomen.

Lees er [hier](#) meer over in de toolkit van de rijkshoverheid voor gemeenten en milieustraten.

3.3 Inwoners erbij betrekken

Soms zijn inwoners van de gemeente bezorgd over lachgasgebruik. Inwoners kunnen informatie hebben over plekken waar wordt gebruikt of waar er (geluids)overlast is. Door op een laagdrempelige, en indien gepast, ludieke manier het onderwerp aan te kaarten ontstaat een opening voor gesprek met deze inwoners. Hierin kan informatie worden verzameld die vervolgens door professionals ingezet kan worden in het vinden van en in gesprek gaan met gebruikers.

3.4 Lachgasgebruik in het verkeer

Gebruik tijdens deelname aan het verkeer is levensgevaarlijk, want de gebruiker is op dat moment onder invloed. Hiermee vormt de gebruiker die vlak voor of tijdens deelname aan het verkeer gebruikt een gevaar voor zichzelf en zijn of haar omgeving. Een bestuurder die lachgas heeft gebruikt is strafbaar op grond van artikel 8 van de Wegenverkeerswet 1994 (WvW). Daarnaast kan de bestuurder ook vanwege gevaarlijk rijgedrag strafbaar zijn op grond van artikel 5 WvW. Indien het gebruik van lachgas niet kan worden aangetoond, kan de bestuurder bij gevaarlijk rijgedrag ook alleen voor artikel 5 WvW worden vervolgd. Per 1 januari 2023 kan ook worden gehandhaafd op bezit van lachgas als het gebruik in het verkeer niet kan worden aangetoond. Bijvoorbeeld als met lachgas gevulde ampullen in het personencompartiment van de auto worden aangetroffen. Het bezit van losse ampullen lachgas of opengemaakte verpakkingen wijzen erop dat deze niet zijn bestemd als voedingsadditief. Door plaatsing van lachgas op lijst II van de Opiumwet ontstaan er dus meer mogelijkheden om het gebruik van lachgas in het verkeer aan te pakken. Er is momenteel geen methode om te meten of iemand onder invloed van lachgas achter het stuur zit.

Stichting TeamAlert ontwikkelde de campagne 'rijballonvrij' om het gebruik van lachgas in het verkeer tegen te gaan. Gemeenten kunnen deze campagne ook lokaal uitzetten. Heeft u interesse in het organiseren van een lokale 'rijballonvrij' campagne? Neem contact op met Donna Franken: donna@teamalert.nl

De [Nationale Drug Monitor](#) beschrijft de meest up-to-date informatie over het aantal verkeersincidenten.

Wat te doen bij problematisch lachgasgebruik

Gebruikers die aangeven het gebruik niet meer onder controle te hebben wordt aangeraden om contact te zoeken met de lokale instelling voor verslavingszorg. Hierbij kan de sociale omgeving van de gebruiker helpen. Denk aan een jongerenwerker die contact legt of een huisarts die doorverwijst naar de instelling voor verslavingszorg. Ook kunnen gebruikers de Drugs Infolijn bellen via 0900-1995 en meer informatie vinden over hulp bij stoppen of minderen met gebruik via <https://www.drugsinfo.nl/voor-mij-hulp>.

Het gesprek aangaan met gebruikers van lachgas: zeven tips

1

Ga met jongeren die gebruiken in gesprek over het gebruik van lachgas.

Probeer niet te veroordelen, maar open het gesprek aan te gaan. Besteed aandacht aan het waarom van gebruik en vraag naar hun eigen ervaringen. Dit is effectiever dan algemene voorlichting over lachgasgebruik, waar de nadruk voornamelijk ligt op de risico's.

2

Zet in op een maatwerkaanpak.

Jonge gebruikers met weinig ervaring kunnen het beste via docenten of ouders worden aangesproken. Oudere jongeren met meer ervaring in middelengebruik kunnen het best in open, persoonlijk gesprek, door een jongerenwerker of door een peer benaderd worden. Hou hierbij rekening met mogelijke culturele en religieuze opvattingen over middelengebruik.

3

Kom met een eerlijke boodschap.

Besteed in het gesprek aandacht aan de effecten en risico's van lachgas. Benoem de door gebruikers meest ervaren bijwerkingen van lachgasgebruik, zoals hoofdpijn, duizeligheid, verwardheid en misselijkheid. Een boodschap waarin mogelijke risico's die zelden voorkomen de overhand hebben is minder effectief dan een eerlijke boodschap over veelvoorkomende risico's van gebruik. Bedenk welke boodschap je wilt overbrengen en stem deze af met alle betrokken partijen, zodat iedereen hetzelfde uitdraagt.

4

Blijf weg van paniek-boodschappen.

Probeer niet mee te gaan in paniek en onrust over het thema. Een paniek-boodschap wordt niet altijd serieus genomen. Eigen gebruik wordt bij het horen van deze boodschappen soms gerelativeerd, waarmee een paniek-boodschap niet effectief is of juist een tegenovergesteld effect kan hebben.

5

Blijf dichtbij de belevingswereld van de gebruiker.

Zowel positieve als negatieve ervaringen van gebruikers kunnen onderdeel uitmaken van de boodschap die je naar gebruikers toe wilt brengen.

6

Besteed aandacht aan het risico dat de lachgasroes kan na-ijlen.

De roes van lachgas duurt kort. Gebruikers staan er daardoor niet altijd bij stil dat effecten langer kunnen aanhouden. Besteed aandacht aan de risico's van deelname aan het verkeer vlak na of tijdens gebruik van lachgas.

7

Bied handvatten.

Bied gebruikers concrete handvatten om hen te motiveren om te minderen of te stoppen met lachgasgebruik. Begeleid of verwijs gebruikers naar hulpverlening wanneer er sprake is van problematisch gebruik. Ga samen op zoek naar manieren om hen te helpen.

Bronnen

- Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe Drugs (2019). Risicobeoordeling lachgas. Bilthoven: RIVM.
- Fidalgo, M., Prud'homme, T., Allio, A., Bronnec, M., Bulteau, S., Jolliet, P., & Victorri-Vigneau, C. (2019). Nitrous oxide: What do we know about its use disorder potential? Results of the French Monitoring Centre for Addiction network survey and literature review. *Substance abuse*, 40(1), 33-42.
- Gemeente Amsterdam (2019). Raadsbrief lachgas.
- Gemeente Arnhem (2019). Brief burgemeester Marcouch aan de Commissie Bestuur en Veiligheid van de VNG.
- Gemeente Leiden (2020). Vaststelling Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Leiden 2020.
- Gemeente Nijmegen (2020). Aanwijzingsbesluit gebied lachgasverbod.
- Gemeente Utrecht (2019). Raadsbrief Verbodsgebieden Lachgas.
- Gemeente Rotterdam (2019). Aanwijzingsbesluit ventverbod voor lachgas.
- Gemeente Tilburg (2018). Beantwoording raadsvragen aanpak lachgasverkoop tijdens carnaval.
- Greeff, J. de, Goossens, F.X., Sannen, A.M.L., Harreveld, C., Kooke, H. & Hasselt, N.E. van (2019). Alcohol, drugs en tabak op evenementen. Leidraad voor gemeenten 3.0. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Hamans, H. & Timmermans, E. (2019). Uitkomsten enquête lachgas in het verkeer. Utrecht: Team Alert.
- Jonge, M.C. de (2017). DUP-database. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Kamerbrief aanpak voorlichting en preventie lachgas (2020). Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Kamerbrief drugspreventie (2021). Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Laar, M.W. van, Cruts, A.A.N. & Miltenburg, C.J.A. (2020). Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2019. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Lammers, J., Alberti, I., Klooster, B. van 't & Bouts, M. (2019). Richtlijnen verslavingspreventie binnen het onderwijs. Utrecht: VKN/Trimbos-instituut.
- Luijk, S.J. & Nijkamp, L.M. (2019). Recreatief lachgasgebruik en gezondheidsrisico's. *JGZ Tijdschrift voor jeugdgezondheidszorg*, 51, 2-7.
- Nabben, T., Van der Pol, P. & Korf, D.J. (2017) Roes met een luchtje. Gebruik, gebruikers en markt van lachgas. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum. Stofmonografie: 459 - Lachgas. Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum; 2019. p. 21.
- Munster, I.G., Baran, K.C., Gardien, K.L.M., Trier, T. van & Vries, A. Meij-de (2020). Bevriezingswonden door recreatief lachgasgebruik. *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*, 164.
- NOS, 2018. Prijsvraag politie: hoeveel lachgaspatronen ingezameld in twee maanden? Geraadpleegd op 10 november 2020 via: <https://nos.nl/artikel/2240971-prijsvraag-politie-hoeveel-lachgaspatronen-ingezameld-in-twee-maanden.html>.

Omroep Flevoland (2019). Gemeente wil samen met inwoners lachgasgebruik in kaart brengen. Geraadpleegd op 2 november 2020 via: <https://www.omroepflevoland.nl/nieuws/176443/gemeente-wil-samen-met-inwoners-lachgasgebruik-in-kaart-te-brengen>.

Politie (2019a). Steeds meer incidenten met lachgas in het verkeer. Geraadpleegd op 2 november 2020 via: <https://www.politie.nl/nieuws/2019/augustus/9/00-steeds-meer-incidenten-met-lachgas-in-het-verkeer.html>.

Politie (2019b). Politie waarschuwt voor het vervoer van lachgas. Geraadpleegd op 2 november 2020 via: <https://www.politie.nl/nieuws/2019/mei/3/11-politie-waarschuwt-voor-het-vervoer-van-lachgas.html#:~:text=Het%20vervoer%20van%20lachgas%20is,gevaarlijke%20goederen%20over%20de%20weg>.

Rijksoverheid (2022). Per 1 januari 2023 verbod op lachgas. Geraadpleegd op 14 november 2022 via: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/11/14/per-1-januari-2023-verbod-op-lachgas>.

Spronk, D., Voorham, L. & Goossens, F. (2019). Toetsingskader harm reduction interventies recreatief drugsgebruik. Utrecht: Trimbos-instituut.

Spronk, D., Nijkamp, L.M. & Nabben, T. (2020). Lachgasgebruik bij jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond. Een verkennend onderzoek. Utrecht/Amsterdam: Trimbos-instituut/Hogeschool van Amsterdam.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (2019a). Ledenbrief lachgas.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (2019b). Wijziging model-APV zomer 2019.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (2021). Laatste informatie naar aanleiding van de motie lachgas.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (2022). Factsheet landelijk lachgasverbod. Geraadpleegd op 14 februari 2022 via <https://vng.nl/artikelen/factsheet-landelijk-lachgasverbod>.

<https://www.bijzonderstrafrecht.nl/home/boete-voor-vervoer-lachgas>. Geraadpleegd op 9 november 2020.

https://rijksoverheid.bouwbesluit.com/Inhoud/docs/wet/bb2012_nvt/artikelsgewijs/hfd7. Geraadpleegd op 9 november 2020.

www.drugsinfo.nl. Geraadpleegd op 2 november 2020.

<https://www.infomil.nl/onderwerpen/veiligheid/pgs/handleiding-pgs-15-0/>. Geraadpleegd op 9 november 2020.

<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/lachgas/vraag-en-antwoord/wie-is-verantwoordelijk-voor-veilig-recreatief-gebruik-van-lachgas>. Geraadpleegd op 9 november 2020.

www.trimbos.nl/lachgas. Geraadpleegd op 2 november 2020.

<https://www.trimbos.nl/actueel/blogs/blog/lachgasproblematiek-los-je-niet-op-met-een-postercampagne>. Geraadpleegd op 9 november 2020.

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0002458/2017-12-31>. DHW. Geraadpleegd op 9 november 2020.

